

4.

Care sunt circumstanțele atenuante și agravante?

Circumstanțele atenuante și cele agravante sunt foarte importante la calcularea și stabilirea pedepsei.

4.1. Circumstanțele atenuante

Din punct de vedere a efectelor circumstanțelor atenuante precizăm că limitele pedepsei prevăzute de lege se reduc cu o treime, iar în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață se va aplica o pedeapsă între 10-20 de ani.

De asemenea, indiferent de numărul circumstanțelor atenuante reținute, această reducere cu o treime a limitelor de pedeapsă se poate face doar o singură dată.

Circumstanțele atenuante sunt de două feluri:

- legale – sunt reținute de instanță în mod obligatoriu;
- judiciare – sunt lăsate la aprecierea instanței.

4.1.1. Circumstanțele atenuante legale:

a) săvârșirea infracțiunii sub stăpânirea unei puternice tulburări sau emoții, determinată de o provocare din partea persoanei vătămate, produsă prin violență, printr-o atingere gravă a demnității persoanei sau printr-o altă acțiune ilicită gravă;

În practica judiciară s-a decis că „potrivit art. 73 lit. b) CP 1969 [art. 75 alin. (1) lit. a) CP – n.n.], constituie circumstanță atenuantă legală săvârșirea infracțiunii sub stăpânirea unei puternice tulburări sau emoții, determinată de o provocare din partea persoanei vătămate, produsă prin violență, printr-o atingere gravă a demnității persoanei sau prin altă acțiune ilicită gravă. Atitudinea victimei infracțiunii de omor deosebit de grav, de a solicita acordarea unui nou termen pentru restituirea unei datorii, nu constituie un act de provocare, în sensul art. 73 lit. b) CP 1969” (ICCJ, s. pen., dec. nr. 2342 din 22.06.2009, www.scj.ro).

b) depășirea limitelor legitimei apărări;

c) depășirea limitelor stării de necesitate;

d) acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune, în cursul urmăririi penale sau al judecății, până la primul termen de judecată.

Foarte important de reținut, pentru a putea beneficia de circumstanța prevăzută la lit. d), acoperirea integrală a prejudiciului trebuie îndeplinite următoarele condiții:

– făptuitorul nu a mai beneficiat de această circumstanță *într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei*;

– să nu fi săvârșit una dintre următoarele infracțiuni: contra persoanei, de furt calificat, tâlhărie, piraterie, fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice, ultraj, ultraj judiciar, purtare abuzivă, infracțiuni contra siguranței publice, infracțiuni contra sănătății publice, infracțiuni contra libertății religioase și respectului datorat persoanelor decedate, contra securității naționale, contra capacității de luptă a forțelor armate, infracțiunilor de genocid, contra umanității și de război, a infracțiunilor privind frontiera de stat a României, a infracțiunilor la legislația privind prevenirea și combaterea terorismului, a infracțiunilor de corupție, infracțiunilor asimilate infracțiunilor de corupție, a celor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene, a infracțiunilor privitoare la nerespectarea regimului materiilor explozive și al precursorilor de explozivi restricționați, materialelor

nucleare sau al altor materii radioactive, privind regimul juridic al drogurilor, privind regimul juridic al precursorilor de droguri, a celor privind spălarea banilor, privind activitățile aeronautice civile și cele care pot pune în pericol siguranța zborurilor și securitatea aeronautică, privind protecția martorilor, privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii, a celor privind traficul de organe, țesuturi sau celule de origine umană, privind prevenirea și combaterea pornografiei și a celor la regimul adopțiilor.

4.1.2. Circumstanțe atenuante judiciare:

– eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii;

– împrejurările legate de fapta comisă, care diminuează gravitatea infracțiunii sau pericolozitatea infractorului.

După cum se poate observa, lipsa antecedentelor penale nu mai constituie circumstanță atenuantă, această împrejurare va fi luată în considerare doar la individualizarea pedepsei.

În practica judiciară s-a decis că „Dacă infracțiunea de tâlhărie a fost săvârșită asupra unui minor, într-un loc public și în timpul nopții, prin agresiuni fizice și constrângere morală, persistența în obținerea de bani și bunuri de la victimă, reflectând temerile inculpaților, împrejurarea că aceștia nu au fost anterior condamnați și că prejudiciul material a fost parțial reparat nu justifică reținerea circumstanțelor atenuate (*ICCJ, s. pen., dec. nr. 1015 din 16.02.2006, www.scj.ro*)”^[1].

[1] AL. BOROI (coord.), I. RUSU, F. PUȘCĂ, A. CHIRILĂ, M. POCORA, G.L. GOGA, A. DUMITRACHE, M.-I. BĂLAN-RUSU, *op. cit.*, p. 292.

4.2. Circumstanțele agravante

Din punct de vedere a efectelor circumstanțelor agravante, precizăm că se poate aplica o pedeapsă până la maximul special, iar dacă maximul special este neîndestulător, în cazul închisorii se poate adăuga un spor până la **2 ani**, care **nu poate depăși o treime din acest maxim**, iar în cazul amenzii se poate aplica un spor de cel mult o **treime din maximul special**.

Circumstanțele agravante sunt:

- a) săvârșirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună;
- b) săvârșirea infracțiunii prin cruzimi sau supunerea victimei la tratamente degradante;
- c) săvârșirea infracțiunii prin metode sau mijloace de natură să pună în pericol alte persoane ori bunuri (de exemplu, folosirea unor dispozitive explozibile);
- d) săvârșirea infracțiunii de către un infractor major, dacă aceasta a fost comisă împreună cu un minor;
În practica judiciară s-a decis că, „circumstanța agravantă prevăzută în art. 75 alin. (1) lit. c) CP 1969 – săvârșirea infracțiunii de către un infractor major împreună cu un minor – este aplicabilă numai inculpatului major, nu și minorului răspunzător din punct de vedere penal cu care acesta a comis infracțiunea” (*C.A. București, s. a II-a pen., dec. nr. 156/A/1996*)^[1].
- e) săvârșirea infracțiunii profitând de starea de vădită vulnerabilitate a persoanei vătămate, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmității sau altor cauze;
- f) săvârșirea infracțiunii în stare de intoxicație voluntară cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive, când a fost provocată în vederea comiterii infracțiunii;

^[1] AL. BOROI (COORD.), I. RUSU, F. PUȘCĂ, A. CHIRILĂ, M. POCORA, G.L. GOGA, A. DUMITRACHE, M.-I. BĂLAN-RUSU, *op. cit.*, p. 298.

g) săvârșirea infracțiunii de către o persoană care a profitat de situația prilejuită de o calamitate, de starea de asediu sau de starea de urgență;

h) săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie ori apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA ori pentru alte împrejurări de același fel, considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte.

La fel ca și în cazul circumstanțelor atenuante, indiferent de numărul circumstanțelor agravante reținute, aplicarea efectelor acestora se va face o singură dată.

Când în cazul aceleiași infracțiuni sunt reținute atât circumstanțe atenuante, cât și circumstanțe agravante, prima oară se aplică dispozițiile privind reducerea pedepselor, după care se aplică cele de la majorarea pedepsei.